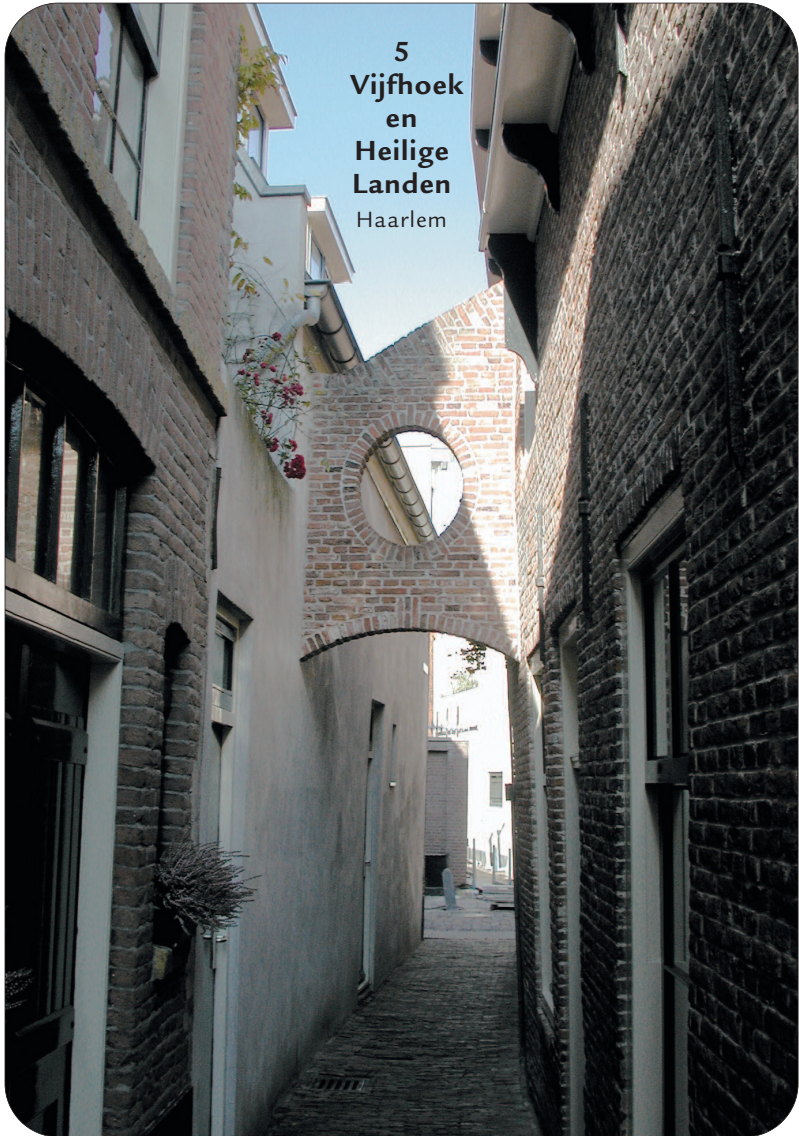

5
Vijfhoek
en
Heilige
Landen
Haarlem

Start Vijfhoek [1]: pleintje waar de Breestraat, Drapenierstraat, Wolstraat, Raamstraat en Lange Bogaardstraat samenkomen. Via de Barrevoetstraat [2] linksaf de Gedempte Voldersgracht op, tweede straat links Wolstraat in. Bij de Vijfhoek rechtsaf de Lange Raamstraat [3] in, de Doelstraat [4] voorbij tot aan het Nieuwe Kerkplein [5]. Rondje om de kerk, Lange Annastraat [6-7] uit, rechtdoor Tuchthuisstraat [8] in, bij de Botermarkt naar rechts. Rechtsaf de Gierstraat in die overgaat in de Grote Houtstraat [9]. Bij de Gasthuisvest (vóór brug) linksaf, tweede zijstraat links Groot Heiligland [10-14] in. Linksaf Nieuw Heiligland in, rechtsaf Klein Heiligland [15-16] in. Bij de Omvalspoort rechtsaf [17]. Via Groot Heiligland linksaf naar Gedempte Oude Gracht. Duur: ca. 60 min.

De oorsprong van de buurt ‘De Vijfhoek’ ligt op de plek waar vijf straten samenkomen: de Breestraat, Drapenierstraat, Wolstraat, Raamstraat en Lange Boomgaardstraat [1]. De veertiende eeuw was voor Haarlem een periode van voorspoed. De oude stad raakte snel overbevolkt en er werd gezocht naar uitbreidingsmogelijkheden. De Vijfhoek moest een gebied worden waar milieu-onvriendelijke bedrijven zich konden vestigen. Vanaf het begin van haar bestaan tot ver in de vorige eeuw heeft deze buurt een slechte naam gehad; buitenstaanders hadden er niets te zoeken. Op dit moment is de Vijfhoek met zijn schilderachtige straatjes een gewilde buurt, vooral voor de ‘creatieve sector’. Als we de Barrevoetstraat oversteken, komen we bij het Hofje van Loo, ook wel het **Gasthuishofje [2]** genoemd. Aan de overkant zien we de overblijfselen van het (niet toegankelijke) Wijnbergshofje. Voordat de Voldersgracht werd gedempt zal het hier aardig hebben gestonken: een tiental schoenmakers en leerlooiers was hier gevestigd. De oorspronkelijke naam is dan ook Schoenmakerssloot. Vanaf 1407 bepaalde het stadsbestuur dat ‘alle lichte wive’ van de stad een kamertje moesten zien te vinden aan deze gracht. Omdat de economie groeide moest er ook voor huisvesting worden gezorgd. De tuinen verdwenen en in sommige bouwblokken staan de huizen zelfs rug aan rug. Een

netwerk van tientallen stegen, poortjes en gangetjes werd aangelegd. Als je goed oplet kun je er nog een paar vinden, bv. in de Lange Raamstraat tussen nr. 21 en 23 [3]. Op de hoek van de Doelstraat en de Lange Raamstraat staat het pand van de **Fabriek van 'Oprechte Haarlemmerolie'** [4] van de firma Waaning. Begin vorige eeuw telde Haarlem zo'n twintig bedrijfjes die allemaal 'echte' Haarlemmer Olie produceerden: een middel tegen verkoudheid, jicht, galstenen, reumatiek etc. Tussen 1645 en 1649 werd de middeleeuwse St. Annakapel vervangen door de **Nieuwe Kerk** [5]. De toren uit 1613 (waarschijnlijk ontworpen door Lieven de Key) werd hierin opgenomen. In de Lange Annastraat zijn nog verschillende poorten te zien. Sla het **Hofje van Guurtje de Waal** [6] niet over! Als je tussen nr. 10 en 14 het steegje in loopt, wordt duidelijk dat alle tuinen en open plekken in de Vijfhoek moesten worden volgebouwd! [7] In de Tuchthuisstraat komen we langs het **Brouwershofje** [8], gesticht in 1442 met de bedoeling huisvesting te bieden aan arme brouwersmeiden. Voorbij de Botermarkt lopen we de Gierstraat in. Op de hoek met de Grote Houtstraat zijn we aangekomen bij het **Proveniershuis** [9]. De bekendste bewoner hiervan was de 'reus' Daniël Cajanus. Hij was maar liefst 2.63 lang! De wijk Heiligland werd in 1404 bij de stad ingelijfd. Een verklaring voor de naam zou zijn dat er een groot aantal kloosters in dit stadsdeel was. Tegenover de **Gasthuis-huisjes** [10] zien we het Oudemannenhuis, thans **Frans Halsmuseum** [11]. Dit museum is een bezoek meer dan waard. Naast nr. 63 zie je **De Oude Poort** [12], de hoofdingang van het voormalige St. Elisabeth's Gasthuis. Het **Verwershofje** [13] op nr. 46-48 ligt tegenover het **Historisch Museum**, het **Spaarnestad Archief** en het **ABC Architectuurmuseum** [14]. Via Nieuw Heiligland lopen we naar het **Blokshofje** [15] en het **Vrouwe- en Antonie Gasthuis** [16] aan het Klein Heiligland. Tussen nr. 27 en 29 gaan we de **Omvalspoort** [17] in [foto]. Dit is één van de meest schilderachtige doorgangen van Haarlem. Aan het einde van deze steeg zien we de Grote of St. Bavokerk opdoemen.